

TIETEEN MURRE

Mitä jos olisin rustannut tieteelliset tuotokseni Sallan murteella? Siis varsinaisella äidinkielelläni? Tai jos alkaisimme väsäillä tutkimuksiamme puhutta jäljitellen?

Tieteellisen tekstin vapauttaminen saattaisi johtaa hilpeisiin reaktioihin: Ah, vihdoinkin meidät on päästetty irti käytäntöjen kahleista! Jesss, säpinää akatemiassa! Raikasta kriittisyyttä, kansan kieltä norsunluutonjargonin asemesta – riemuitkaamme!

Mutta toisaalta...

Opiskelin Oulun yliopistossa 1980-luvulla. Jos en väärin muista, joku yliopistolla suhanneista sosiologeista suunnitteli Hailuotoon liittyvää tutkimusta, joka oli määrä julkaista novellien muodossa. Ehkä julkaistiinkin.

Innostuin ajatuksesta. Vuosien saatossa olen miettinyt usein, miksi moninaiset muutoseikat tuntuvat toisinaan olevan tieteellisessä kirjoittamisessa sisältöjä tärkeämpiä. Vaikka tekisit kuinka timangin tutkimuksen, sitä ei julkaista, jos et tekstissäsi noudata tiedeyhteisön ilmaisutapoja ja julkaisun kirjoitusohjeita.

Voidakseen olla tiedeyhteisön jäsen immeisen tulee totella yhteisön sääntöjä, myös kirjoittamiseen liittyviä. Lingvistiikan ja tekstilajien tutkimuksen näkökulmasta tämä on hyvinkin ymmärrettävää. Erilaiset kielimuodot, rekisterit, tyylit ja genret syntyvät tyydyttämään kielenkäyttäjien moninaisia tarpeita. Vakiintuneella tavalla kirjoittaminen on tae siitä, että homma – tieteen tekeminen – pelittää. Tieteelliset tekstit kirjoitetaan tiedeyhteisölle. Niitä ei laadita kotiväelle eikä kylänmiehille, ei omaa pöytälaatikkoa eikä paikallislehden kolumnipalstaa varten.

Tekstilajit kieltä koskevine normeineen luovat ihmisten väliseen toimintaan järjestystä. Niitä voi pitää tieteellisen kurin ulkoisina tunnusmerkkeinä, jos asian ilmaisee *Tuntemattoman sotilaan* kuulua lausahdusta soveltaen.

Tieteellistä tutkimusta ohjaa objektiivisuuden idea. Sitä tukee kieli, joka on tavantallaajille vierasta ja joka poikkeaa merkittävästi sekä yhteiseksi ilmaisumuodoksi luodusta yleiskielestä että erilaisista puhekielen muodoista. Ajatus ”oman kielen”, vaikkapa murteen, käytöstä tieteellisessä merkitystuntuuttamisessa ei tässä objektiivisuudentaivoittelumielessä vaikuta kovin hedelmälliseltä. Murre on perusolemukseltaan monia muita kielimuotoja henkilökohtaisempaa, mää-, mie-, mä- ja niin edelleen kieltä.

Kun taannoin tutkin tieteellisiä artikkeleita, havaitsin, että minä-viittauksia on vähän. Jos minään viitataan, se tehdään vaarattomissa paikoissa, esimerkiksi metatekstissä selitettäessä artikkelin rakennetta. Mutta analyysi- tai tulkintaosissa minä on käytännössä pannassa.

Kun objektiivisuuden ideaa tukevat normit ovat valtavirtaa, ajatus murteella kirjoitetusta tieteellisestä tekstistä kuulostaa ottia tuota oudolta. Ehkä kapinalliselta, jopa tiedeyhteisöä uhkaavalta. Tieteen kieltä murtava ja tieteen säännöille keskarina näyttävä tutkija saattaa löytää itsensä lööpistä – ja akateemisesta kaulakiikusta.

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti